

**„E-learning módszerek a hazai iskolák gyakorlatában”
szakmai konferencia, Pécs, 2010. október 1–2.**

A hazai oktatásügynek központi kérdése volt az elmúlt egy-két évtizedben az iskolák informatikai struktúrájának a fejlesztése. Ennek eredményeként ma már a magyarországi iskolákban a számítógéppark-ellátottság szintje közel van az európai vezető államok átlagához. A kitűzött cél, a számítógéppel támogatott oktatás, a hálózati tanulás, az e-learning módszerek integrálása az iskolák mindennapi gyakorlatában azonban ezt a szintet még nem éri el. Az európai szintű elemzésekből kiderül, hogy az eredmények nem arányosak a ráfordításokkal, az e-learning termékek nem növelik az oktatás hatékonyságát a remélt mértékben. Ezen a konferencián azt mutatták be a résztvevők, általános iskolai és középiskolai tanárok, egyetemi oktatók, hogy milyen jó gyakorlatok vannak Magyarországon, milyen hálózati technológia kínálja tanítási módszereket igényelnek a netgeneráció tagjai.

A konferencia programja kapcsolódott egy Leonardo-projekt keretében zajló kísérlethez, amelyben 60 hazai pedagógus és négy hazai szakközépiskola vett részt. 2009 októberében kezdődött a kísérlet egy nyertes Leonardo-pályázat keretén belül (TENEGEN – Connect the TEachers to reach and to teach the Net GENERation). Az alap gondolat az angol nyelvű netgenerációs tanulmányokból ismert „*always connected*” kifejezéshez kapcsolódik, ami arra utal, hogy a mai fiatalok elveszítettnek érzik magukat, ha nincsenek „bekapcsolva”, ha legalább egy mobiltelefon nincs a kezükben, amivel „vészhelyzetben” villámsebessé csatlakozhatnak a netre, vagy „dobhatnak” egy segélykérő sms-t. Mit tudunk mi, tanárok erről a generációról? Hogyan hasznosulhatna a sok-sok neten töltött idő az iskolában? Mi lenne, ha mi, tanárok is megpróbálnánk bekapcsolódni, és meg tapasztalni a gyermekeink számára kétségtelenül létszükségletté vált hálózati közeget? Erről szólt a hat hónapra tervezett (végül egy egész évet felölelő) kísérlet, amelynek a történetét és a tanulságait a résztvevők számára is összegezni kellett.

Az első napon pedagógusok beszéltek e-learninges tapasztalataikról, illetve egy kutatás eredményeit tárták a hallgatóság elé *Tanárok és a netgeneráció* címmel. A második napon a programba bekapcsolódott iskolák által alkalmazott e-learning módszerek bemutatásával foglalkoztak a résztvevők, valamint szó esett az elektronikus portfólióról, a netgenerációs tanárok elektronikus együttmű-

ködési platformjáról. A következőkben a tanárok előadásainak lényegét igyekszünk az olvasók elé tárni.

Matúz Éva, a Baranya Megyei Önkormányzat Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézménye, Óvodája, Általános Iskolája, Speciális Szakiskolája és Kollégiuma (Komló) tanára az *Akit az e-learning szele megcsapott – web 2.0-ás eszközök megjelenése egy iskola hétköznapjaiban* címmel számolt be a saját gyakorlatáról. Hangsúlyozta, hogy a digitális korszak gyermekei, a digitális bennszülöttek másképpen szerzik ismereteiket, másképpen tanulnak és kommunikálnak, mint ahogyan annak idején a tanáraik tették. Éppen ezért mások az elvárásaik az iskolával, az oktatással és természetesen a tanáraikkal szemben is. Az internet hiába kínálja az online tananyagok, programok sokaságát, ha azokat csak a gyerekek használják, a tanárok nem alkalmazzák, vagy a használatát nem koordinálják. A pedagógusok kompetenciáit olyan képzésekkel kell növelni, amelyek aktív résztvevőkké is teszik őket a hálózati kommunikáció, a tudásmegosztás közegeiben. Az előadó a tanár-továbbképzési kurzuson elsajátított alkalmazásokat használta fel saját ismereteinek, véleményének a közreadásával (blog, napló), valamint közvetetten az informatikaoktatás területén. A web 2.0-ás eszközöket a következőképpen építette bele az óráiba: közösséget építettek a Ningen, a naplóját felhasználták a tervezett online kurzus során, szakmacsoportos üzenőfalat hoztak létre, online mágnestáblát használtak, hálózattérképen rendszereztek stb.

Fodorné Tóth Krisztina *A hagyományos tanárkép lebontása a hálózati tanulás során* címmel beszélt arról, hogy a kurzuson tanultakat hogyan valósította meg a pécsi egyetemen. Az elektronikus tanulástámogatás bármilyen erősebb formája az eddigiektől eltérő feladatok elé állítja az oktatót. Ezek a feladatok egyszerre jelentenek új kihívásokat, és követelik meg a klasszikus tanárszerep bizonyos jellemzőinek beteljesítését. A felsőoktatás partnerség alapú tanár–diák-kapcsolata az elektronikus térben kötelező érvényűvé válik. Amennyiben az oktató nem akar vagy nem tud virtuális párbeszédet, aktív csoportvitát kezdeményezni, hanem ragaszkodik a hagyományos frontális oktatás egyoldalúságához, a hallgatók motiválatlanná válnak, és az elektronikus tanulástámogatás nem hoz látható eredményt. A hagyományos, oktatási intézmények által fenntartott, hierarchikus adminisztratív keret még a felsőoktatásban is biztosítja, hogy az oktató jó kezdő pozícióban legyen az új módszertani irányok bevezetéséhez. A netgenerációba tartozó hallgatók többségükben nyitottan fogadnak minden, elektronikus tanulástámogatásra irányuló kezdeményezést. A felsőoktatási kurzusokban az elektronikus tanösvény, a puzzle szerűen összeilleszthető, hallgatói munkát is igénylő elemek nagy sikert arattak, és szembetűnően növelték a hallgatói feladatvállalást azokban a kurzusokban, amelyekben alkalmazásra kerültek. Az előadás egy elektronikus próbakurzus (levelező tagozatos képzés) és két nappali tagozatos kurzus tapasztalatait összegzi, a kipróbált elektronikus eszközök és azok alkalmazási lehetőségeinek fényében.

Hajdicsné Varga Katalin MAGYIR – <http://irmagy.blogspot.com> – a Kaposvári Egyetem Pedagógiai Karán alkalmazott „e-learning-kurzusok” tapasztalatai címmel tartotta meg előadását. Hangsúlyozta, hogy az e-learning-módszerek, a web 2.0 internet alapú eszközök alkalmazása a kellő ismeretek és motiváció birtokában olyan tanulási környezetet hoz létre, amelyben a résztvevők közösen építik fel a tudást. A jelenlegi egyetemi hallgatók már a netgeneráció tagjai, akik feltételezésünk szerint magas szintű internetgyakorlattal rendelkeznek, s így az internetes tanulási lehetőségekkel könnyen és jól tudnak élni. A 21. század tanárának is szükséges ismernie és alkalmaznia a tanulás-tanítás technikai infrastruktúráját, új típusú kapcsolatot kell kialakítania a tudástartalmakkal. Az oktatási gyakorlat legfontosabb céljával a készségek, kompetenciák, jártasságok, attitűdök, a LLL képességének és készségének fejlesztését, a különböző forrásokból és perspektívákból szerzett tudáselemek integrációját határozzuk meg. Az előadó az IKT témakörében két területen végzett hasonló témában felmérést: az elsőtben a magyar szakos tanároknak az e-learning-módszerekről való ismeretéről, amely azt mutatta, hogy ők érdeklődtek a legkevésbé a digitális eszközök használata és ebből következően a digitális tananyagfejlesztések iránt. A másodikban az egyetemi hallgatók olvasási szokásait vizsgálta elsősorban, amelyből az is kiderült, hogy az internetet leginkább csak szórakozásra és hétköznapi kapcsolattartásra használják, csupán a megkérdezettek töredéke hasznosította tanulásra, ismeretszerzésre, tudásának a fejlesztésére. A kutató a Tenegen-projektben való részvétele előtt is alkalmazta az IKT eszközeit, többek között a Sulinet Digitális Adatbázis anyagait nyelvészeti és ügyviteli témákban, a Mindentudás Egyeteme előadásait az Interkulturális nevelés című kurzusban stb.

A különböző habitusú, érdeklődésű egyetemi hallgatókkal segítő oktatóként (tutorként) együtt dolgozott a 2009/2010. tanév tavaszi szemeszterében, tulajdonképpen idő- és térbeli határok nélkül, ahol a személyes találkozások többségükben csak az élmények megosztásából, megbeszéléséből álltak. Az „e-learning-kurzusok” közé két szak hallgatói tartoztak. A magyar szakosokkal több web 2.0-ás eszközt is alkalmaztak, amelyek között szerepelt az egyetemi Coospace, email, blog stb.; valamint a saját blogból, illetve a Tenegen-projekt keretében készített blogból, kurzusból is kaptak „üzeneteket”. A felsőfokú szakképzés hallgatóival a kezdeti próbálkozások után csak a Coospace, valamint az e-mail használata maradt a házi dolgozatok beadásával kapcsolatban (határidő-módosítás, egyéni kérések és azokra adott válaszok, dolgozatok beküldése stb.). Ugyancsak gyakran éltek a web 2.0 eszközeivel a TDK-zó hallgatókkal, valamint azokkal a hallgatókkal, akik különböző szakmai-tudományos rendezvények szervezésében és lebonyolításában vettek részt.

Uher Bertalan veszprémi tanár, zenepedagógus *Számítógép, oktatás és én (Informatikai fejlődéstörténetem)* címmel mutatta be a web 2.0-ás eszközök használatában kialakult kompetenciáit. Elsősorban a zeneiskolai gyakorlatában tudta

alkalmazni a kurzuson elsajátítottakat. Stílusosan, több tételben számolt be arról, hogyan ismerkedett meg a webkettes eszközökkel, hogyan próbálkozott azok tanórai alkalmazásával:

- Tenegen-élmények (Ráhangolódás a hálózatra: ismerkedés az e-learninggel, a fogalmak letisztulása, az új alkalmazások megismerése, fórumozás, blogírás, a távoktatás kipróbálása „élesben”, időhiány és „amikor akasztják a hóhért”.
- Hálózati tanítás, tanulás (Behálózott diákok): kurzus készítése, kipróbálása az Övegesben, oktatási portál létrehozása a zeneiskolában, web 2.0 alkalmazások keresése az ének-zene és a zeneiskolai tanítás támogatásához, közösségépítés a Ningen, a diákok visszajelzései, javaslatai.

Farkas Róbert, a Prompt Számítástechnikai Oktatóközpont munkatársa *Elektronikus portfólió – Netnegerációs tanárok online együttműködési platformja* címmel a tanárok együttműködéséről számolt be. Előadásában hangsúlyozta: az információs korszak mibenlétét taglaló írások már-már unalomig ismételt témája a webes közösségi hálózatok (social networking) dominanciája és társadalomformáló szerepe. Nem kétséges, hogy a tömegkommunikáció vagy a marketing területein egyre inkább megkerülhetetlen a webes közösségi hálózatok szerepe, de van-e mindennek létjogosultsága az oktatási szférában? „Az e-portfólió digitálizált munkákból álló gyűjtemény, amely bemutatja az egyén, szervezet, intézmény vagy egy csoport eredményeit, erőforrásait, teljesítményét.” Az üzleti szférában és a művészvilágban a portfólió – egy személy, intézmény teljesítményét prezentáló válogatott munkák, termékek, dokumentumok gyűjteményeként – hozzátartozik a hétköznapi gyakorlatához, de hasznosítható-e az elektronikus portfólió a tanári munkában? Néhány hónappal ezelőtt egy hálózati tanulással is kapcsolatos nemzetközi kutatási projekt (e-ruralnet) kapcsán az innovatív e-learning termékekről esett szó. Mitől innovatív egy e-learning képzés? Milyen pedagógiai módszereket, szervezeti megoldásokat alkalmaz, amelyek nem a hagyományos képzés eszközei? Az egyik legizgalmasabb vitát generáló kérdés az volt, hogy hol húzódnak az e-learning-módszerekkel, a hálózati tanulással megtanítható ismeretek és a működőképes webes közösségi hálózatok határai? Vannak-e ilyen határok egyáltalán? Például elsajátíthatók-e a különböző tradicionális foglalkozások szakmai fogásai e-learning-módszerekkel? Lehetséges-e kosárfonást, üvegfüvást ilyen módszerekkel tanítani? Életképes lenne-e egy virágkötőket, targoncásokat, esetleg kőműveseket tömörítő webes közösségi hálózat? És a tanárok? Az e-portfólió rendszer gyakorlati alkalmazásával bevontuk a webes eszközöket a tanári munkába. Abból a feltételezésből indultak ki, hogy a számítógépet akár csak minimális szinten használó tanárok munkája során is számtalan olyan digitális formában tárolt tananyag, dokumentum, prezentáció, módszertani tapasztala-

lat vagy jó gyakorlat gyűlik össze, melyet kár lenne az asztalfiókok vagy éppen a merevlemezek mélyére zárni.

Az igazi kérdés tehát az, hogy vajon ezzel a technikával létrejöhet-e a pedagógusok közötti tudásmegosztás vagy sem? Láthatóvá és hozzáférhetővé tehető-e a tanári íróasztalok és mappák rejtett kincsei? Milyen technikai háttérrel biztosíthat mindehhez egy e-portfolió rendszer?